

Jobs that are Rabbinically Forbidden to Ask a Non-Jew to Perform, Because of *marit ayin*

In the first half of the last shiur, we discussed situations where one may assign *melacha* to a non-Jew before Shabbat, even though it is likely that he will perform it on Shabbat. We saw that if the fee for the job is set in advance, then it is permitted.

We will now see that there are some exceptions to those rules; some situations are forbidden *de'Rabanan* because they create a false impression that a Jew has performed *melacha*. This concept is called *marit ayin* in Hebrew.

תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יב עמוד א

אמר שמואל: מקבלי קיבולת, בתוך התחום אסור, חוץ לתחום - מותר. אמר רב פפא: ואפילו חוץ לתחום לא אמרן אלא דליכא מתא [=עיר] דמקרבא להתם, אבל איכא מתא דמקרבא להתם - אסור. אמר רב משרשיא: וכי ליכא מתא דמקרבא להתם נמי, לא אמרן אלא בשבתות ובימים טובים, דלא שכיחי אינשי דאזלי להתם. אבל בחולו של מועד, דשכיחי אינשי דאזלי ואתו להתם - אסור

חברותא מועד קטן דף יב עמוד א

אמר שמואל: מקבלי קיבולת, נכרי המקבל מלאכה לעשותה בקבלנות, אם מקבלה בתוך התחום אסור ליתן לו, שיחשדוהו. אבל אם עושה הגוי מלאכתו חוץ לתחום, מותר ליתן לו, כיון שלא יראהו עושה את מלאכת ישראל. אמר רב פפא: ואפילו חוץ לתחום, לא אמרן שמותר לתת מלאכה בקבלנות לנכרי, אלא דליכא מתא עיר אחרת דמקרבא להתם, בתוך התחום של מקום העבודה. אבל אם איכא מתא דמקרבא להתם - אסור ליתן לנכרי מלאכה בקבלנות, כי יודע לרבנים שהנכרי עושה לו מלאכה. אמר רב משרשיא: וכי ליכא מתא דמקרבא להתם, נמי, לא אמרן שמותר לתת לנכרי עבודה בקבלנות אלא בעושי מלאכתו בשבתות ובימים טובים, שאז לא חיישינן כל כך שיחשדוהו, היות דלא שכיחי אינשי דאזלי להתם, שהרי אין יוצאין חוץ לתחום. אבל בחולו של מועד, דשכיחי אינשי דאזלי ואתו להתם, יש לחוש שיראו את הגוי שעושה מלאכתו של ישראל, ויחשדוהו ששכרו או שנתן לו לעשות בחול המועד. ולפיכך אסור להניח לנכרי לעשות לו מלאכתו בקבלנות בחול המועד, אף חוץ לתחום.

From the commentaries of the *Rishonim* below, we see that the case of the Gemara is fundamentally permitted, but it is prohibited *de'Rabanan* under certain circumstances due to *marit ayin*. The Gemara therefore distinguishes between situations where the non-Jew will be working close and working far from the Jewish community.

❖ הרחבות – מה שנאסר מפני מראית עין אסור גם בחדרי חדרים. מדוע בנדון דידן אין איסור מראית עין כשהמלאכה נעשית מחוץ לתחום?

Precisely what situation is the Gemara referring to? Until Shmuel's statement, the context of the discussion is clearly *melachot* that are forbidden during mourning, *aveilut*. The discussion becomes confusing, however, with the mention of Shabbat and Yom Tov.

The *Rishonim* therefore have different opinions as to whether these lines apply to the laws of *aveilut*, or to the laws of Shabbat and Yom Tov.

רש"י מסכת מועד קטן דף יב עמוד א

מקבלי קיבולת בתוך התחום אסור - ליתן מלאכה לנכרי בקיבולת כי עבדי ליה בשבתא, דידיעי כולי עלמא ואמרי: היום בשבת יהב ליה

רא"ש מסכת מועד קטן פרק ב סימן ז

מקבלי קבולת שקבלו עליהם מלאכת האבל אסור בתוך התחום, ואף על פי שקבלו קודם האבל, מפני מראית העין, שלא יאמרו – ראו זה שמסר מלאכתו לאחרים בימי האבל, ולא ידעו דקבולת היא לגבייהו קודם לכן... אבל חוץ לתחום שרי הואיל וקבלוה קודם האבל, וליכא למיגזר משום חשד שאין בני העיר מצוין שם שיכירו שמלאכתו של אבל הוא. ודוקא בשבתות וימים טובים, אבל בחולו של מועד שכיחי... וקשיא, אמאי נקט חול המועד, ליתני חול ממש, דחוץ לתחום אסור? ויש לומר דאידי דנקט שבתות וימים טובים מעיקרא, נקט נמי בסופו "חולו של מועד". אי נמי נקט "חולו של מועד" לרבותא אף על גב דלא שכיחא כולי האי אינשי דאזלי מדוכתא לדוכתא כמו בחול ממש אפילו הכי אסור.

According to Rashi: The workers may not work on Shabbat because of *marit ayin* – that is, the topic here is the laws of Shabbat.

According to the Rosh: The workers may not work for a mourner during the week, but to do so on Shabbat is less problematic

As was mentioned previously, in the first half of the last shiur we learned that it is permitted to assign a specific job to a non-Jew before Shabbat if his fee is fixed in advance. Here, at least according to Rashi's understanding, there are some jobs that are forbidden to give over to a non-Jew because of *marit ayin*.

Before we continue, some terms must be defined:

Sechirut Yom/sachir yom: A situation where the employer pays the employee by hour, not by job.

Sechirat Esek: A person (in the context of this discussion, a non-Jew) pays the owner of a business (in the context of this discussion, a Jew) for the right to run the business as his own and to receive the profits in exchange for a fee that was established in advance.

kablanut/kablan/kablanim: The owner (in the context of this discussion, a Jew) pays a worker (in the context of this discussion, a non-Jew) to do a specific job. The worker is paid a fixed amount for the finished product.

Arisut/aris/Arissim: The owner (in the context of this discussion, a Jew) gives the management of his business over to a worker (in the context of this discussion, a non-Jew), and they split the profits according to their predetermined arrangement.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כא עמוד ב

תניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא ישכיר אדם מרחצו לעובד כוכבים, מפני שנקרא על שמו, ועובד כוכבים זה עושה בו מלאכה בשבתות ובימים טובים... אבל שדהו לעובד כוכבים מאי? שרי, מאי טעמא? אריסא אריסותיה קעביד, מרחץ נמי אמרי: אריסא אריסותיה קעביד! אריסא דמרחץ לא עבדי אנשי.

חברותא עבודה זרה דף כא עמוד ב

תניא: רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא ישכיר אדם מרחצו לעובד כוכבים, מפני שהמרחץ נקרא על שמו של הישראלי, ועובד כוכבים זה עושה בו מלאכה בשבתות ובימים טובים. והרואה שהבלנים מחממים מים בשבת, אומר שהם שלוחיו של הישראלי. ממה שאסר "מרחץ", משמע, אבל להשכיר שדהו לעובד כוכבים, מאי? מה סובר רבן שמעון בן גמליאל? - שרי מותר. כי הרי אסר רק "מרחץ", ולא "שדה". מאי טעמא? למה מותר להשכיר לו שדה, והרי הגוי עושה בה מלאכה בשבת, ונקראת על שמו של הישראלי, ויחשדוהו שלוחיו עובדים את השדה בשבת? הטעם הוא, שלא יחשדו בישראל, כי אריסא, הגוי השוכר את השדה והנו "אריס" בה, ומקבל חלק מתבואות השדה - אריסותיה קעביד עושה את עבודתו לעצמו, עבור החלק המגיע לו, ואינו עושה עבור הישראלי. ומקשינן: אם כן, למה אסרו במרחץ - מרחץ נמי, כשהגוי שוכרו, אמרי יאמרו הרואים אריסא אריסותיה קעביד שהגוי עושה לעצמו, ולא עבור ישראל, ולמה אסרו במרחץ והתירו בשדה? ומתצינן: אריסא למרחץ, לא עבדי אינשי, אין האנשים רגילים להשכיר מרחץ לאחרים, ונשאר על שמו של הישראלי, ולכן אסור.

רש"י מסכת עבודה זרה דף כא עמוד ב

אבל שדהו לעובד כוכבים שרי – להשכיר, ואף על פי שנקראת על שמו, לא חשדי ליה דליהוי עובד כוכבים שלוחו, אלא אמרי אריסא הוא וקיבלה עליו למחצה לשליש ולרביע, ועליו מוטל לעשות.

In the previous shiur we concluded that it is permitted to assign a job to a non-Jewish worker, even if he will end up choosing to do it on Shabbat.

Based on this logic - that whatever *melacha* the non-Jew does for his own sake is permitted - it is certainly permitted to rent out a field to a non-Jew even though he will work in it on Shabbat, since he is the sole recipient of the profits of his labor.

The aforementioned Gemara contains two additional important points:

1) *Arisut* is also permitted even though the Jew receives a portion of the profits, even though one might have assumed that this would be considered working on the Jew's behalf. The Gemara teaches that since the non-Jew is ultimately working for his own profit, it is permitted even though the Jew is also benefitting.

2) In a business where a *sachir yom* is generally hired, it is forbidden to rent the business to a non-Jew, as people who see the business running on Shabbat will think that the worker is a *sachir yom*. However, a field where workers are generally hired through *Arisut* may be rented out to a non-Jew on Shabbat as people who see people working in the field on Shabbat will assume that the workers are *Arisim*, which is permitted.

1. שיטת ר"ת – מותר למסור עבודה לקבלן בפרהסייה

Rabbeinu Tam learns additional leniencies from the fact that one is permitted to give a field to a non-Jewish *aris*, even though he will be doing work publicly on Shabbat:

תוספות מסכת עבודה זרה דף כא עמוד ב

אריסא אריסותיה קא עביד - פסק ר"ת הלכה כרשב"ג דאמר אריסא אריסותיה קא עביד ומתוך כך התיר לישראל שנתן ביתו לעשותו בקבלנות לבנות בו אפילו בשבת וק"ו נמי הוא דהשתא אריסות שדה שחלק הישראל משביח במלאכה שרי, קבלנות שאין בו שבת לישראל כלל במה שממהר נכרי לעשות קבלנותו לא כ"ש דנימא קבלנא קבלנותיה קעביד

Rabbeinu Tam learns from the Gemara that it is permitted to allow a non-Jewish *kablan* to build a house on Shabbat in public. The Gemara explains that an *aris* focuses on his *Arisut*: that even though the Jew also profits from his work, the non-Jew is primarily working for his own benefit. If so, Rabbeinu Tam suggests that it should certainly be permitted to allow a *kablan* to build a house on Shabbat, even in public, since the Jew does not receive any profit from the non-Jew's choice to build the house on Shabbat as opposed to a different day.

Rabbi Tam's opinion, then, highlights the contradiction between the two aforementioned Gemarot: the Gemara in *Avodah Zara* states that there is no problem for the worker to work on Shabbat, since he is doing it for his own benefit, while the Gemara in *Moed Katan* states that *kablanim* may not work on Shabbat in a Jewish area because of *marit ayin*.

Tosafot continue and ask this question:

תוספות מסכת עבודה זרה דף כא עמוד ב

ולפי זה צריך עיון בההיא דפי מי שהפך (מו"ק דף יב. ושם ד"ה אמר) דאמר שמואל מקבלי קבולת בתוך התחום אסור חוץ לתחום מותר

Tosafot offer three answers to this question. The first one is suggested by Rabbeinu Tam:

אכן ר"ת מוקי לה לכולה הך שמעתא באבל

Rabbeinu Tam's explanation is identical to the Rosh's explanation that we mentioned earlier in this shiur.

According to Rabbeinu Tam, the Gemara in *Moed Katan* (12) is discussing mourning, not Shabbat. Only the Gemarot in Shabbat (17) and *Avodah Zara* (21) are relevant to Shabbat, and the Halacha for Shabbat therefore follows those Gemarot.

From the fact that Rabbeinu Tam explains that the Gemara in *Moed Katan* is discussing *Aveilut*, one might think that he believes that there is no issue of *marit ayin* for a non-Jewish worker to work on Shabbat. However, this is unfeasible because Rabban Shimon Ben Gamliel explains in *Avodah Zara* that it is forbidden to rent out a bath house (on Shabbat, not in context of *aveilut*) due to *marit ayin*.

How, then, can we define Rabbeinu Tam's opinion?

שו"ת כתב סופר אורח חיים סימן מא

ס"ל לר"ת דלאו דוקא היכא דהרוב עושים כך תולים בהיתר, אלא דגם במקצת עושים כן ידינוהו לזכות, ויאמרו שבוודאי עשה בקבלנות, ואולי משום איסור שבת עשה בקבלנות אף על גב שאין הרוב עושים כך. והא דאמרין אריסא דמרחץ לא עבדי אינשי, שאני מרחץ דלא עבדו כלל וגם במרחץ הדבר בעצמותו רחוק שיעשה אדם באריסות או בשכירות כמ"ש הראשונים דהוצאותיו מרובים והכנסתו מועטת, וזה בעצמו הטעם שאין הרוב עושים כן, ומשום הכי בוודאי לא יתלו בהיתר ... ואיכא בוודאי מראית עין. מה שאין כן בקבולת בנין, דאין טעם להרוב שאין עושים בקבולת כמו שהוא במרחץ, אלא שלא נהיגי כך, ולהכי בקל יתלו שבהיתר עשה כיון שיש עכ"פ מיעוט שעושים ע"י קבולת כנ"ל:

The Ketav Sofer explain that regarding construction, although most workers are paid for their time (at least that was the reality in the time of the Gemara, as we will discuss later), there is no inherent reason why the workers could not work through *kablanut*, where they would be paid by the job. Therefore if someone sees a worker building a Jew's house on Shabbat, he will assume that that worker is a *kablan*. Unlike construction workers, no one hires workers for a bathhouse through an arrangement of *Arisut* (for practical reasons), and there is therefore a problem of *marit ayin*, as an observer will assume that the worker is a *sachir yom* working for the Jew.

To summarize Rabbeinu Tam's opinion:

The prohibition against *Kablanim* working publically was made only regarding *aveilut*, and not Shabbat. Regarding Shabbat, Rabban Shimon Ben Gamliel in Masechet *Avodah Zara* explains that it is fundamentally permitted to have a non-Jew work publically on Shabbat if he is a *kablan*, *aris*, or a renter, but only for types of work that are sometimes performed in that kind of arrangement. However, it is forbidden to rent out a bathhouse or give it to an *aris*, as bathhouse workers are exclusively *Sechirei Yom*. Regarding construction, however, since it is reasonable (albeit unusual) to have a worker who is a *kablan*, there is no problem of *marit ayin*.

2. שיטת ר"י והרא"ש – מותר למסור בפרהסיה רק אם דרך ההתקשרות העסקית הרגילה היא בדרך מותרת

Next, Tosafot discuss Ri's opinion:

ורי יצחק פירש דקבלנות דבית אסור והיה דוחה כל ראיות ר"ת ולא דמי להך דשכירות שדה דשמעתין, דלעולם הוא רגילות לקבל שדה באריסות למחצה לשליש ולרביע, אבל בבנין בית רגילות לשכור מדי יום ויום והרואה אינו אומר קבלנותיה עביד אלא שכירי יום נינהו

Ri suggests that there is no disagreement between the different Gemarot. The Gemara in *Avodah Zara* explains that a field and bathhouse are different from each other, as it is common to have an *aris* work in a field, as opposed to in a bathhouse. Ri explains that this distinction explains why the Gemara in *Moed Katan* is stringent regarding the construction of a house. It is common to pay builders per hour, and there is therefore a problem of *marit ayin* to have him build on Shabbat even if he is a *kablan*.

[It is interesting to note that nowadays, the situation is reversed. Farmers generally work their own fields with the assistance of workers who are paid per hour, and people almost exclusively hire builders who are *kablanim*, paid by the job. We will discuss this further below]

The *Rishonim* point out that the Yerushalmi appears to contradict Rabbeinu Tam:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק א הלכה ח

תני אומנין עכו"ם שהיו עושין עם ישראל בתוך ביתו של ישראל אסור ובתוך בתייהן מותר. א"ר שמעון בן לעזר במה דברים אמורים בקיבולת. אבל בשכר יום אסור. במה דברים אמורים בתלוש מן הקרקע. אבל במחובר לקרקע אסור. ובעיר אחרת בין כך ובין כך מותר. מהו בין כך ובין כך מותר בין בתלוש ובין במחובר. בין בשכיר בין בקיבולת. א"ר אילא בין בתלוש בין במחובר ובלבד בקיבולת. ר"ש בר כרסנה בשם ר' אחא בשבת ובאבל ובע"ז הלכה כר"ש בן אלעזר.

Rabbi Shimon Ben Elazar explains that even a *kablan* may work on Shabbat on the condition that he is working in his own home, or outside of the city where the Jews live.

The Rosh rejects Rabbeinu Tam's opinion due to this Yerushalmi. [Even though the Rosh explains that the Gemara in *Moed Katan* was referring to *aveilut*, not Shabbat, that does not mean that he accepts Rabbeinu Tam's opinion regarding Shabbat.] He writes:

רא"ש מסכת עבודה זרה פרק א סימן כג

וכיון שפוסק בתלמוד ירושלמי כר"י שמעון בן אלעזר ולא מצינו בתלמוד שלנו שחולק עליו מנין לנו להתיר. הלכך כל קבולת במחובר- כבנין בית, אסור.

❖ הרחבות – מה הקריטריון ההלכתי העולה מדברי הירושלמי?

What exactly is the significance of the factor of "מחובר," connected to the ground? It seems that working with something attached to the ground is more public in two senses: 1) The work must necessarily be done outside and cannot be brought into the non-Jew's house. 2) When work is done outside, it is clear whose property is being worked on, as opposed to movable property, where the item being worked on could belong to anyone.

According to Ri and The Rosh, we must be stringent and forbid the non-Jewish construction worker to work on a house in a Jewish area on Shabbat, since there is *marit ayin* that the workers are being paid per hour, and are therefore considered to be working on the Jewish employer's behalf. The *marit ayin* stems from the reality that builders in the Gemara's time practically never worked through *kablanut*. What if that reality changes (as it has today)? The Ritvah writes:

חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף כא עמוד ב

לבנות בית אסור אלא אם כן הדבר ידוע ומפורסם לכל שהוא קבלנות ושרי... ולעולם הכל כפי המקום וכפי הזמן ומנהג העולם, וכל דתלו בהיתירא כפי מנהגם שרי וכל דתלו באיסורא אסור, הילכך מרחץ בזמן הזה מותר שמנהג העולם להשכיר

The Ritvah accepts the understanding of the Ri and Rosh, adding that the practical Halacha depends on the customary modes of employment in each place and time.

To summarize the Ri and Rosh's approach: it is forbidden to allow a non-Jew to work on Shabbat, even as a *kablan*, if it is done publically (see further discussion regarding the Yerushalmi's factor of לקרקע, מחובר, in the Harchavot), and it is work that is customarily done through *Sechirut Yom*. If the kind of work that is customarily done through *kablanut* or *Arisut*, it is permitted for the worker to work as a *kablan*, *aris*, or renter, as there is no *marit ayin* in these situations and the non-Jew is working for his own interests. The Ritvah adds that the permitted modes of employment may vary in different times and places.

❖ הרחבות – מלאכות תלוש המיועדות לחיבור לקרקע
❖ הרחבות – שיטת המהר"ם המופיעה בהמשך התוספות

3. שיטת הרמב"ם והר"ן

הלכות שבת פרק ו

הלכה יב

פוסק אדם עם הגוי על המלאכה וקוצץ דמים והגוי עושה לעצמו ואף על פי שהוא עושה בשבת מותר, וכן השוכר את הגוי לימים הרבה מותר אף על פי שהוא עושה בשבת, כיצד כגון ששכר הגוי לשנה או לשנים שיכתוב לו או שיארוג לו, הרי זה כותב ואורג בשבת ומותר כאלו קצץ עמו שיכתוב לו ספר או שיארוג לו בגד שהוא עושה בכל עת שירצה, והוא שלא יחשוב עמו יום יום.

This Halacha, regarding assigning a job to a non-Jew when his fee was fixed, was discussed in the previous shiur.

הלכה יג

במה דברים אמורים – בצנעה, שאין מכירים הכל שזו המלאכה הנעשית בשבת של ישראל היא, אבל אם היתה ידועה וגלויה ומפורסמת אסורה שהרואה את הגוי עוסק אינו יודע שקצץ ואומר שפלוני שכר הגוי לעשות לו מלאכה בשבת.

הלכה יד

לפיכך הפוסק עם הגוי לבנות לו חצרו או כתלו או לקצור את שדהו או ששכרו שנה או שנים לבנות לו חצר או ליטע לו כרם, אם היתה המלאכה במדינה או בתוך התחום אסור לו להניחן לעשות בשבת מפני הרואים שאינם יודעים שפסק, ואם היתה המלאכה חוץ לתחום מותר שאין שם ישראל שיראה את הפועלן כשהן עושין בשבת.

In Halachot 13-14, the Rambam quotes the Halacha from the Gemara in *Moed Katan* without any emendations: the Gemara states that it is forbidden to give work over to a *kablan* if it will be done publicly, and that is what the Rambam rules.

הלכה טו

וכן מותר לאדם להשכיר כרמו או שדהו לגוי אף על פי שהוא זורען ונוטען בשבת, שהרואה יודע ששכורין הן או באריסות נתן להן, ודבר ששם ישראל בעליו קרוי עליו ואין דרך רוב אנשי אותו המקום להשכירו או ליתנו באריסות אסור להשכירו לגוי, מפני שהגוי עושה באותו המקום מלאכה בשבת והוא נקרא על שם הישראל בעליו.

In this Halacha the Rambam quotes in the Gemara in *Avodah Zara*. He writes that work that is usually done through *Arisut*, or is usually rented out, may be done publicly by a non-Jew who is an *aris* or renter.

So we see that the Rambam learned two rules from the two Gmarot:

1. Based on *Moed Katan*: not even a *kablan* can do the work in public.
2. Based on *Avodah Zara*: a *Sachir* or *aris* may do work even in public, assuming that that is a common mode of employment for that kind of work.

This is how the Ran explains the Rambam:

הר"ן על הר"ף מסכת שבת דף מו עמוד ב

יש מי שאומר דקבולת כי האי גונא אסור, דלא דמי לאריס, דכיון דאריס חולק בפירות לא אמרי אינשי דשכיר יום הוא, אבל כה"ג, שהבעלים נוטלין כל הפירות, מחזי להו לאינשי כשכיר יום. והיינו דאמרינן התם בפי' מי שהפך [ד' יב א] מקבלי קבולת בתוך התחום אסור חוץ לתחום מותר. ואף על פי שיש מי שפירש באבל, עיקר פירושה בשבת קאי. אלמא קבלנות אסור בשבת. וכן דעת הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ו מהלכות שבת לפיכך הפוסק עם הנכרי לבנות לו חצרו או כותלו או לקצור את שדהו וכו' אם היתה המלאכה במדינה או בתוך התחום אסור להניחם לעשות בשבת

We can now understand that in Halacha 14, the Rambam is relating to the issue of *marit ayin* regarding the method of payment (people don't know if the fee was set in advance or not), while in Halacha 15 the Rambam is relating to *marit ayin* of the mode of employment (people don't know if he is an *aris*/renter or *sachir yom*).

The Shulchan Aruch's language implies that he accepts the Rambam's approach:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רמד סעיף א

פוסק (פירוש מתנה) עם האיני יהודי על המלאכה, וקוצץ דמים, והאיני יהודי עושה לעצמו, ואף על פי שהוא עושה בשבת, מותר; בד"א, בצנעה, שאין מכירים הכל שזו המלאכה הנעשית בשבת של ישראל היא, אבל אם היתה ידועה ומפורסמת, אסור שהרואה את האיני יהודי עוסק אינו יודע שקצץ, ואומר שפלוני שכר האיני יהודי לעשות מלאכה בשבת; לפיכך הפוסק עם הא"י לבנות לו חצירו או כותלו, או לקצור לו שדהו, אם היתה המלאכה במדינה או בתוך התחום, אסור לו להניחה לעשות לו מלאכה בשבת, מפני הרואים שאינם יודעים שפסק ואם היתה המלאכה חוץ לתחום, וגם אין עיר אחרת בתוך תחומו של מקום, שעושים בו מלאכה, מותר.

סעיף ד

מלאכת פרהסיא, אפילו במטלטלין כגון ספינה הידועה לישראל, דינה כמו מלאכת מחובר.

The *Poskim* (Magen Avraham Seif Katan 5, Mishna Berura Seif Katan 7) explain the Shulchan Aruch the same way that the Ran explains the Rambam.

To summarize the opinions:

Masechet Shabbat (17) states that one can give a job to a non-Jew, even if it is reasonable that he will work on Shabbat, as long as his fee was fixed in advance. We analyzed this issue and its parameters in the last shiur.

In Masechet *Moed Katan* (12), Shmuel states that it is permitted to assign job to a *kablan* (that is, he is paid by job, not by hour) as long as there is no issue of *marit ayin*.

Masechet *Avodah Zara* (21) states that it is forbidden to rent out one's bathhouse on Shabbat as there is *marit ayin* that the renter is actually a *sachir yom* hired by the Jewish owner. However, it is permitted to give a field over to an *aris*, or to rent the field to him, even though he will work on Shabbat, and seemingly even though it is in public!

In light of these sources, Rabbeinu Tam explains that the Gemara in *Moed Katan* is discussing *marit ayin* in the context of *aveilut*, not Shabbat. Regarding *marit ayin* on Shabbat, Rabbenu Tam differentiates between a bathhouse where the employers are obviously paid by hour, and construction work, where a *kablan* may be used. Since a *kablan* is sometimes used for building, even if a *sachir yom* is a more typical standard arrangement, there is no *marit ayin*.

Ri writes that the critical factor is what the standard mode of employment is for that particular field. A bathhouse usually employs a *sachir yom*, leading to an issue of *marit ayin* when the bathhouse is rented by a non-Jew. Field workers, however, were generally hired as *kablanim*, and there is therefore no *marit ayin* when it is given to an *aris* or renter, even if he works there publically on Shabbat. A house was usually built by a *sachir yom*, and therefore there is *marit ayin* when the non-Jew builds on Shabbat, even if he is actually a *kablan*. Based on the Yerushalmi's implications, the Rosh accepts Ri's opinion.

The Ran explains that the Rambam understands that there are two types of *marit ayin*:

1. If the accepted mode of employment for that job is *Sechirut Yom*, then it is forbidden for the non-Jew to work in public, even if the work is actually being done by a *kablan*, which is theoretically permitted (based on the Gemara in *Avodah Zara*).
2. It is forbidden for a *kablan* to work in public, since there is *marit ayin* regarding the payment, which looks the same as for a *sachir yom*. The Magen Avraham and Mishna Berurah explain the Shulchan Aruch similarly to the Rambam.

1. The appearance of being a *sachir yom*

The Ran explains that the Rambam forbids having a *kablan* work in public due to the problem of "מיחזי להו לאינשי כשכיר יום": it seems the same as a *sachir yom*. This problem can be understood in two ways:

1. People watching are not aware of the difference between a *Sachir* and *kablan*, and therefore, even if they realize that this worker is a *kablan*, it is still forbidden, as people may think that it is forbidden, or it could lead to the hiring of a *sachir yom* on Shabbat.
2. Despite people's awareness of the Halachic difference between a *sachir yom* and *kablan*, they do not know whether the person they see working is a *sachir yom* or a *kablan*.

This distinction is significant in a situation where everyone works as a *kablan*. – in such a case, what is the Halacha? The Pri Megadim writes:

פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן רמג ס"ק א

המגיד משנה שם ותוספות משמע דקבלן לא מתחזי להו לאינשי כשכיר יום, רק שיבואו לחשוד ויאמרו שכיר יום הוא....

והמעייין בר"ן ... משמע קבלנות כל השנה לקצור שדהו, אף על גב דאין ישראל נהנה במלאכת שבת, מכל מקום להמון עם מתחזי להו כשכיר יום. ואף על פי שידעו שקבלן הוא, לדידהו אין חילוק, כל שאין העכו"ם נוטל בריוח, ויבואו להתיר אף שכירי יום ממש. ומשום הכי ההוא דמועד קטן, מקבלי קיבולת חוץ לתחום שרי, דאין המון רואים, ותלמיד חכם ידע דקבלן שרי דבנפשיה טרח.

The Pri Megadim explains that most *Rishonim* understand that the *marit ayin* is that people will believe that he is employing a worker not through *kablanut*, but for an hourly wage. However, the Ran holds that even if people are aware that the worker is a *kablan*, the typical lack of expertise in these halachot may lead to the hiring of a *sachir yom* on Shabbat.

ונפקא מינה היכא דנתפרסם ומנהג המקום לשכור רק בקבלנות ... דלר"ן אסור, ולמגיד משנה ותוספות שרי לקצור שדהו

Note that the Pri Megadim brings the prominent example from the Rambam: that it is forbidden to have a *kablan* harvest one's field. The Gemara, however, states that field hands are generally hired through *arisut*, so why is it forbidden to have a *kablan* harvest it? While Tosafot does hold that this is permitted, according to the Rambam there is an additional issue of *marit ayin* for a *kablan*. The Rambam's ruling in Halacha 15 that it is permitted to give one's field to an *aris* or renter implies that it is forbidden to give it to a *kablan*. The Pri Megadim explains that this is because the payment to a *Sachir* and *kablan* look similar. Therefore, there is concern that people may come to hire a *sachir yom* to work in the field on Shabbat, so it is forbidden even if everyone knows that this particular worker is a *kablan*.

It appears that the Pri Megadim understands the Rambam's phrase "מיחזי להו לאינשי כשכיר יום" as our first suggestion: even if it is clear that this worker is a *kablan*, it may lead to people hiring a *sachir yom* on Shabbat.

The Biur Halacha limits, slightly, the Pri Megadim's stringency:

ביאור הלכה סימן רמד סעיף א ד"ה "או"

עיין בפמ"ג דלדבריו אפילו מנהג רוב העיר הוא בקבלנות ג"כ אסור כיון דרגילים בשכירי יום גם כן

The Biur Halacha understands that the Pri Megadim did not mean to suggest that if people see that a *kablan* is allowed to work on Shabbat for one type of job then they will come to have a *sachir yom* work in a different type of job. Rather, he understood that the Pri Megadim is stringent only if there is the possibility that people will come to hire a *sachir yom* for the specific type of job that the *kablan* is doing. That is the case only when this job is sometimes performed by a *sachir yom* as well.

It seems that the Biur Halacha understands the Rambam's phrase according to the second possibility: that if this job is *generally* performed by a *kablan* (and it is actually being performed by a *kablan* now as well), but it is still *sometimes* performed by a *sachir yom*, people who see him working may suspect that he is actually a *sachir yom*.

This opinion is also stringent in relation to that of the Tosafot, who permit hiring a *kablan* as long as people usually hire a *kablan* for this kind of job, but the Biur Halacha does seem to hold that even the Ran is lenient if everyone hires a *kablan* for this kind of job.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן נב

בפה שכמעט כולי עלמא נוהגין לבנות בקבולת על ידי קבלן (קאנטרקטער), אפשר אין לחשוש לכולי עלמא לשמא יאמרו שהם שכירי יום כיון דאף בחול אין עושין כן כמו שמותר מטעם זה בשדה דדברים אלו תלוי לפי מנהג המקום

Rav Moshe Feinstein, like the Biur Halacha, understands that all opinions will be lenient on the condition that the job is always done by a *kablan*. He too seems to understand like the second approach, so that there is a problem of *marit ayin* only if people might think that the worker is a *sachir yom*. If it is clear to people that he is a *kablan* then there is no problem.

The Biur Halacha summarizes *Poskim's* opinion's: it emerges that the Rosh and Ri's leniencies, though questionable, may certainly apply in a time of need.

ביאור הלכה סימן רמד סעיף א

עיין במ"ב מש"כ בשם הט"ז דאפילו אם דרך אנשי העיר לשכור פועלים בקבלנות ג"כ אסור דיחשדוהו בשכירי יום שג"ז הוא רגילות. והנה בחידושי רע"א הביא שגם בתשובת מהר"י הלוי הסכים ג"כ לאיסור אך דעתו בעצמו שם להתיר היכא שמנהג המקום הוא לשכור בקבלנות. והנה בקיבולת דשדה אם נתפרסם שזה האיש דרכו בקבלנות או שמנהג המקום כן לא נוכל למחות ביד המקילין שבלא"ה יש כמה ראשונים שס"ל דבשדה מותר קיבולת משום דיתלו באריסות ונהי דאנן קי"ל להחמיר בזה כסתימת השו"ע כאידך רבוותא מ"מ באופן זה נראה דיש לצרף דעתם להקל.

However, it is important to note what Rav Moshe wrote later in that responsum:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן נב

...אם כן ליכא איסור בקבלנות מדינא במדינתנו, שהכל עושין בקבולת, ואם כן אף שיש בדור פרוץ כזה להחמיר, מכל מקום במקום פסידא גדול אולי יש להקל. אבל הוא רק לגבי בעל המלון אבל הא קבלן הוא ג"כ יהודי והוא שוכר את הפועלים שכירי יום שאסור מדינא ואף אם הוא ישכרם ג"כ בקבלנות נמי אסור דלענין הקבלן דרכן לשכור גם במדינתנו שכירי יום וממילא אין היתר אלא ע"י עצה למכור לנכרי שזה קשה מאד לעשות

Rav Moshe Feinstein adds two important points:

1. In a generation that is lax in Shabbat observance, and does not sufficiently honor Shabbat, we should be stringent, and, under normal circumstances, forbid having even a *kablan* build a house on Shabbat (similarly, the Gemara in *Moed Katan* 12, which we will bring below, forbids an important person to hire workers on Shabbat even in a permitted way). He writes that one should be lenient only in order to avoid a significant loss.
2. This may only theoretically permit the future home owner to hire a non-Jewish *kablan* builder, but it is certainly forbidden for a Jewish *kablan* to employ a non-Jew *sachir yom* subcontractor to work on Shabbat.

2. After the fact: B'dieved

תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יב עמוד א

מר זוטרא בריה דרב נחמן בנו ליה אפדנא מקבלי קיבולת חוץ לתחום. איקלע רב ספרא ורב הונא בר חיננא, ולא עלו לגביה ... - והאמר שמואל: מקבלי קיבולת, בתוך התחום - אסור, חוץ לתחום - מותר! - אדם חשוב שאני. ואיכא דאמרי: סיועי סייע בתיבנא בהדיהו

חברותא מועד קטן דף יב עמוד א

מר זוטרא בריה דרב נחמן, בנו ליה נכרים בחול המועד אפדנא, בית נאה, והיו הבנאים נכרים שהיו "מקבלי קיבולת", קבלנים, ובנאוהו חוץ לתחום בחול המועד. איקלע רב ספרא ורב הונא בר חיננא למקום מגוריו, ולא עלו לגביה, לאותו אפדנא, מפני שנבנה באיסור.... ומקשים: למה לא נכנסו לאפדנא? והאמר שמואל: מקבלי קיבולת - בתוך התחום אסור, חוץ לתחום מותר. והאפדנא הרי נבנתה מחוץ לתחום!! ומתרצים: אדם חשוב שאני, שמרחיק עצמו גם מדבר היתר אם הוא דומה לעבירה. ובניית האפדנא במועד, אף שהיתה בהיתר, דומה היא לאיסור. ואיכא דאמרי, מה שנהגו איסור בכניסה לאפדנא היה, מפני שמר זוטרא [ור"ח פירש: עבד מר זוטרא] סיועי לבייתו בנתינת תבנא תבן בהדיהו של הבונים. וכיון דסייע, אסור, כי רק כשבנו בקבלנות הותר היות ועבודתם שלהם היא

There are two ways of understanding the situation discussed in the Gemara: the first is that although the work was being done in a permitted way, an important person must be more stringent. The second is that the construction was being done in a forbidden way, and the Rabbis therefore did not want to visit or benefit from a building built on Shabbat.

Tosafot (there) tell us that Rabbeinu Tam did not want to be lenient for himself and allow a *kablan* to build his house on Shabbat. This is seemingly in accordance with the first understanding of this Gemara:

ור"ת אף על פי שהקל בקיבולת החמיר על עצמו וכשבנה ביתו לא הניח עובדי כוכבים לבנות בשבת אף על פי שהיו עושים בקבלנות

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רמד סעיף ג

אם בנו אינם יהודים לישראל בית בשבת, באיסור, נכון להחמיר שלא יכנסו בו.

מגן אברהם סימן רמד ס"ק יא

מדינא שרי כיון דקצץ לו שכר ועכו"ם אדעתא דנפשיה קעביד לכן כתב דנכון להחמיר

משנה ברורה סימן רמד ס"ק יט

היינו שהיה בקיבולת ובתוך התחום דהוא אסור רק משום מראית עין דבאמת אדעתיה דנפשיה עביד וכנ"ל אבל אם היו שכירי יום דמדינא אסור יש בזה איסור מצד הדין בדיעבד ולא נכון בלבד כ"כ המ"א ... ויש מקילין (ט"ז) דאף בכה"ג אינו אסור מדינא כי אם בכדי שיעשו

The Mishna Berura understands that when the Magen Avraham states that it is appropriate to be stringent (implying that it is fundamentally permitted), he is discussing a situation where there is only a problem of *marit ayin*. However, if the house was built by a *sachir yom*, it is completely forbidden to enter. The Taz, however, learns that after the time of שיעשו (the amount of time needed after Shabbat to do the *melacha*), all situations of not entering the house are a stringency.

- ❖ **הרחבות** – מחלוקת הראשונים ביחס לארון קבורה, והשפעתה על מחלוקת מג"א וט"ז האם איסור ההנאה הוא מדינא או חומרה
- ❖ **הרחבות** - מעסיק נכרים לעבוד ששה ימים, והם בוחרים לעבוד בשבת ו"לשבות" ביום ראשון

שו"ת במראה הבזק (טרם פורסם)

שאלה : בחודש הבא אנחנו מתחילים לבנות בניין שמיועד לבית ספר חדש. אנחנו שוכרים בניין חלופי עד שהבניין יבנה. השכירות בתוקף עד ינואר.

הבניין החדש יוקם באזור מסחרי, כך שיתכן שיהודים יראו את הבניה בשבת, אך הסיכוי אינו גבוה במיוחד. מה גם שסביר שהלחץ (שיגרום להם לעבוד בשבת) יהיה יותר לקראת סוף העבודה, ואז העבודה תהיה גימורים פנימיים, שמן הסתם לא יראו מהרחוב.

רצינו לדעת אם הקבלנים הנכרים יכולים לעבוד בשבת כדי לעמוד בלוח הזמנים. אנחנו לא נורה להם לעבוד בשבת, אבל כן קבענו להם לוח זמנים להשלמת הבניין.

תשובה : מעיקר הדין ניתן להעסיק את הקבלן תוך הקפדה על העקרונות הבאים :

אמירה לנוכרי - אסור לומר לגוי לעשות מלאכה עבור יהודי בשבת. אמנם, אם הגוי עושה את המלאכה בשבת לתועלת עצמו, "אדעתא דנפשיה", הדבר מותר. לכן, מותר להעסיק גוי בקבלנות (כאשר משלמים על המלאכה ולא על זמן העבודה) ולהניח לו לעבוד בשבת, כל שאינו קובע לו לעבוד בשבת ויש לגוי אפשרות לעשות את המלאכה ביום חול, והוא בוחר לעשותה בשבת. אך אסור לומר לו לעבוד בשבת, ואף אסור לקבוע עמו לוח זמנים שיכריח אותו לעבוד בשבת.

מראית עין – אף כאשר מעסיק גוי בקבלנות בדרך המותרת, אם מפורסם שהגוי עושה את המלאכה עבור ישראל (וכמו במקרה המתואר בשאלה שבונה בבית שידוע ששייך ליהודי) ויבואו לחשוד ששכר את הגוי לעשות מלאכה בשבת, הדבר אסור משום מראית עין. לגבי בנייה, כיום מקובל להעסיק קבלן בבנייה ולא שכירי יום, ולכן מעיקר הדין אין איסור של מראית עין אף אם בונה במקום בו יראו את הבנייה.

כיוון שמדובר במבנה חינוכי שישמש את הקהילה היהודית, אם ישנה אפשרות שיתפרסם שהקבלן עבד בשבת, יש לשקול האם תהיה לכך השפעה שלילית על הקהילה ויבואו ח"ו לזלזל בחילול שבת, ואם יש חשש כזה יש למנוע מהקבלן לעבוד בשבת. אולם מאחר שבנידון זה מדובר במיקום מרוחק מאזור המגורים היהודי, ובפרט אם הקבלן יעבוד רק על פנים הבניין, זה נראה כחשש רחוק.

לכן למעשה, יש להקפיד לקבוע לוח זמנים שלא יחייב את הקבלן לעבוד בשבת. אם בסוף הוא יחליט לעבוד בשבת, יש להורות לו לעשות כן בצורה שלא יראו שהוא עובד בשבת. אם בכל זאת ייודע שהוא עובד בשבת, יש לפרסם שהוא עושה כן על דעת עצמו.

שו"ת במראה הבזק (טרם פורסם)

שאלה: בשבועות הבאים נתחיל לבנות את גן הילדים שלנו מחדש. הגן לא נמצא בתוך או מיידית על יד ביה"כ, אלא בערך במרחק חצי בלוק (כביש ושלושה בתים). הבנייה עומדת להיעשות על ידי קבלן יהודי שומר שבת. אנו מקווים לסיים את הבנייה תוך 9 חודשים תוך התחשבות בצורכי הילדים (שלומדים בימים אלו בביה"כ, מקום פחות אידאלי), צורכי הקהילה (כל ילדי ביה"כ נפגשים בשבת בביה"כ והצפיפות מקשה על כולם), וגם צרכים כלכליים (כל יום מעבר לזמן הצפוי יעלה לנו ביוקר רב).

על פי תנאים וצרכים אלו, האם ניתן לקבלן שלנו לשכור קבלן משנה לא יהודי לעסוק בשבת, ואם כן, ע"פ אילו תנאים.

תשובה: אסור לקבלן היהודי להעסיק קבלן גוי שיעבוד במקומו דווקא בשבת.

במקום צורך גדול, כפי המתואר בשאלה, מותר להעסיק קבלן משנה גוי ולהניח לו לעבוד בשבת, ובלבד שלא יאמרו לו לעבוד בשבת ואף לא יקבעו לו לוח זמנים שיחייב אותו לעבוד בשבת, ואם הוא יחליט לבנות בשבת, יש לפרסם בקהילה שהוא עושה כן מדעתו ולא הקהילה ולא הקבלן הראשי הורו לו לעבוד בשבת.

לדעת מו"ר הגר"א רבינוביץ אם ייבנה בניין של הקהילה בשבת, אפילו בתנאים אלו, יהיה בכך חילול השם, ולכן אין לאפשר לקבלן גוי לעבוד בשבת אפילו בתנאים שהצבנו בסעיף זה.

להלן הסבר התשובה:

בהעסקת קבלן גוי בבנייה באופן שישנה אפשרות שהוא יעבוד בשבת עלולים להיות שני סוגי איסורים:

אמירה לגוי - אסור לומר לגוי לעשות מלאכה עבור יהודי בשבת. אמנם, אם הגוי עושה את המלאכה בשבת לתועלת עצמו, "אדעתא דנפשיה", הדבר מותר. לכן, מותר להעסיק גוי בקבלנות (כאשר משלמים על המלאכה ולא על זמן העבודה) ולהניח לו לעבוד בשבת, כל שאינו קובע לו לעבוד בשבת ויש לגוי אפשרות לעשות את המלאכה ביום חול, והוא בוחר לעשותה בשבת. אך אסור לומר לו לעבוד בשבת, ואף אסור לקבוע עמו לוח זמנים שיכריח אותו לעבוד בשבת. מכיוון שיש לכם אינטרס חשוב שהעבודה תגמר כמה שיותר מהר, עליכם להיזהר מאוד שלא יהיה כל לחץ מצדכם על הקבלן הגוי לעבוד בשבת עבורכם.

מראית עין – אף כאשר מעסיק גוי בקבלנות בדרך המותרת, אם מפורסם שהגוי עושה את המלאכה עבור ישראל (וכמו במקרה המתואר בשאלה שבונה בניין עבור הקהילה בתוך העיר) ויבואו לחשוד ששכר את הגוי לעשות מלאכה בשבת, הדבר אסור משום מראית עין. לגבי בנייה, כיום מקובל להעסיק קבלן בבנייה ולא שכירי יום, ולכן מעיקר הדין אין איסור של מראית עין אף אם בונה במקום בו יראו את הבנייה. אף על פי כן, במקרה המתואר בשאלה, הקבלן הראשי הוא בעצמו יהודי, ואם ידוע שהוא הקבלן ייתכן שיבואו לחשוד שהוא העסיק שכירים לעבוד בשבת (שכן הקבלנים עצמם מעסיקים שכירי יום). לכן, יש לשקול האם אכן עלולה להיות בעיה של מראית עין, ובמקום צורך גדול ניתן לפתור את החשש על ידי כך שבמקרה שקבלן המשנה הגוי יחליט על דעת עצמו לעבוד בשבת, לפרסם זאת בקהילה שהוא עושה זאת על דעת עצמו ולא הקבלן ולא הקהילה הורו לו לעבוד בשבת.

Summary

3. *marit ayin* in the context of a non-Jew work on Shabbat

The Gemara in Masechet Shabbat (17) teaches that a Jew may assign a job to a non-Jew during the week, even if there is a reasonable chance that he will work on Shabbat, as long as his fee was fixed in advance. We discussed this issue in the previous shiur.

In Masechet *Moed Katan* (12), Shmuel states that one may give work to a *kablan* (meaning, the fee for the job was fixed in advance) as long as there is no concern of *marit ayin*.

In Masechet *Avodah Zara* (21), it states that one may not rent a bathhouse to a non-Jew for Shabbat, because its employees are generally paid per hour. In contrast, the Gemara permits giving a field to a non-Jewish *aris*, even though he will work on Shabbat, even though he will be working publicly in a Jewish area!

In light of this, Rabbeinu Tam explains that the Gemara in *Moed Katan* is discussing *marit ayin* in the context of *aveilut*, not Shabbat. In regards to *marit ayin* on Shabbat, Rabbenu Tam distinguishes between a bathhouse, whose employees are hired per hour, and construction, where a *kablan* was sometimes used. As a *kablan* is sometimes used for building, even if a *Sachir Yom* was the standard arrangement, there is no *marit ayin*.

The Ri writes that the critical factor is what the standard mode of employment is for that particular business. A bathhouse usually employs a *sachir yom*, and therefore there is *marit ayin* when the non-Jew rents it out. A field is usually given over to an *aris*, and there is therefore no *marit ayin* when it is given to an *aris* or renter, even if he works there publically on Shabbat. A house is usually built by a *sachir yom*, and therefore there is *marit ayin* when the non-Jew builds on Shabbat, even if he is actually a *kablan*. Based on the implication of the Yerushalmi, the Rosh accepts the Ri's opinion.

The Ran explains that the Rambam understands that there are two types of *marit ayin*:

- 1) If the accepted mode of employment for that job is *Sechirut Yom*, it is forbidden for the non-Jew to work in public, even in a permissible way (based on the Gemara in *Avodah Zara*).
- 2) It is forbidden for a *kablan* to work in public because there is *marit ayin* regarding the payment, which looks the same as for a *sachir yom*. The Magen Avraham and Mishna Berurah explain the Shulchan Aruch similarly to the Rambam.

4. The appearance of being a Sachir Yom

The Ran explains that the Rambam forbids having a *kablan* work in public due to the problem that "מיהזי להו לאינשי כשכירי יום": it looks to people like a *sachir yom*. This problem can be understood in two ways:

- 1) People do not understand the difference between a *Sachir* and *kablan*, and therefore, even if they realize that this worker is a *kablan* it is still forbidden, since it appears to people to be something that is forbidden or it could lead to the hiring of a *sachir yom* on Shabbat. The Pri Megadim seems to understand the Rambam thus, and therefore writes that hiring a *kablan* is forbidden even if the custom is for everyone to hire *kablanim*.
- 2) People will mistakenly think that the worker is a *sachir yom*, not a *kablan*. According to this understanding, if a *kablan* is always used for that specific job, so that no one would assume he is a *Sachir Yom*, it would be permitted. This is the Igrot Moshe's opinion, and it also appears to be the Biur Halacha's understanding of the Pri Megadim.

Practically, the Biur Halacha rules that although one should preferably be stringent like the Rambam's opinion, one need not object to those who rely on the Ri and Rosh and use a worker that is a *kablan* when that is the standard mode of employment.

The Igrot Moshe adds that in a generation that is lax in Shabbat observance, it is appropriate to be stringent unless there is significant financial loss.

5. After the fact – B'dieved

The Gemara in *Moed Katan* (12) relates how certain Amoraim refused to enter homes that had been built on Shabbat, explaining that this may have been due to one of two reasons: either the building had been built in a permitted manner but these rabbis maintained a higher level of stringency due to their stature, or that the building had been done in a forbidden way, and they therefore refused to enter them. Rabbeinu Tam writes that it is permitted to employ a *kablan* to build a house on Shabbat, but he himself maintained a higher level of stringency, presumably in accordance with the first way of understanding the Gemara.

The Shulchan Aruch writes that if the house was built in a forbidden way then it is best to avoid entering it. The Magen Avraham explains that the Shulchan Aruch is discussing a situation in which the builder was employed in a permitted manner, wherein it is preferable not to enter – as opposed to a situation in which the house was built in a forbidden manner, where it is forbidden to enter it. The Taz, more leniently, holds that even if the house was built in a forbidden manner, it is permitted to enter after the time of *כדי שיעשו* has passed.

The Igrot Moshe writes that as everyone employs a *kablan* to build a house nowadays, it should be permitted to use a *kablan*, but one should nevertheless be stringent due to *marit ayin*, given the general poor level of Shabbat observance.

Shut Bemareh Habazak also writes that even though employing a *kablan* nowadays should theoretically be permitted because everyone uses a *kablan*, one should consider being more stringent in regard to the construction of an educational institution or a communal building if the building on Shabbat would create a Chillul Hashem.

With this we conclude the discussion of *melacha* performed by a non-Jew on Shabbat. In the next shiur we will discuss the status of an item that was created on Shabbat through *melacha* performed by a Jew.